

אוהבים אויבים

המייסד והמו"ל של העיתון החרדי "בקהילה" מבקר בכפרים הבלתי מוכרים בנגב וחוזר לא ממש אופטימי

דודי זילברשלג

דונם מתוכם, כלומר 1.3% מאדמת הנגב. קשה לראות בזה השתלטות. היישובים הלא-מוכרים מפריעים באמת לרצף הטריטוריאלי היהודי, ואכן, על הקרקעות שיתפנו אחרי שהבדואים ירוכזו בעיירות המתוכננות יקומו יישובים יהודיים. בינתיים, הצעיר הבדואי העושה את דרכו ברגל בגשם ובשמש אל כפרו וממנו, חי בצל אינספור הריסות. אישורי בנייה אין, אך הריסות יש ויש.

אותו צעיר צופה בעיניים כלות בכמאה יישובים קהילתיים יהודיים – קיבוצים ומושבים שהוקמו בנגב מאז 1948, ואילו הבדואים, המהווים כ-25% מאוכלוסיית הנגב, אינם זוכים להכרה ב-45 יישוביהם שהיו כאן עוד לפני שהוקמה המדינה. הצעיר המתוסכל מגבש לעצמו אטיאט עוינות כלפי הממסד המתעמר בו, מפתח הזדהות עם העם הפלסטיני, ומתנתק בהדרגה מכל זיקה למדינת ישראל. לא צריכים אוזן מוזיקלית כדי לשמוע בשיחות עימם את הצלילים הללו. אם לא תתחולל כאן מהפכה של ממש ביחס לבדואים בנגב,

שלושים שנה אחר כך, ההישג היחידי של אותם יישובים הוא נציגותם הדומיננטית בכל רשימה של העוני בישראל. תמיד הם מופיעים בעשירייה הפותחת ומככבים בראש הרשימה.

"יישובים אלה הפכו חממות לפשע וסמים", אומר ג'בר אבר'כף העומד בראש המועצה האזורית ליישובים הלא מוכרים בנגב, התארגנות פני-שבטית להתמודדות מול הפטרוריות של הרשויות "הפעם לא תקום שום תוכנית בלי שיתוף הבדואים. המשך הנישול וההדרה יבלמו כל תוכנית להקמת ערים לבדואים".

ריכוז הבדואים בעיירות נכשל לא מעט בגלל שבירת המסורת המסורתית והמעבר מסגנון החיים הכפרי לעירוני, שגרם להתפוררות חברתית. אויבים בנפש ומשטמה שבטית בת מאות שנים התכנסו ליישוב אחד, והתוצאות לא איחרו לבוא. המעבר לא לווה באופן מקצועי, ואיש לא נתן את הדעת לכך שהבדואים עברו ממסורת השבט וחוקי לחוקים מוניציפליים

מחוז האבסורד הישראלי מייצר בעקביות קונפליקטים שאין להם אח ורע.

ג'מאל הוא גוש בדואי משבט אבו קוידר, ומתגורר בכפר הולדתו אלזרנוק. ג'מאל הוא אחד מ-76 אלף תושבים המתגוררים ב-45 כפרים בלתי מוכרים בנגב, ומהווים 14.2% מכלל תושביו. בכפרו של ג'מאל, כמו ביתר הכפרים הבלתי מוכרים, בין 600 ל-4000 נפש, ולמרות זאת הם חיים ללא שירותים ותשתיות כמו כבישים, חשמל, מים, מרפאות, גנים ושירותי רווחה. חמור מכך, כ-35 טון אשפה המצטברת בכפרים מדי שנה נותרים כדומן על פני האדמה בהעדר רשות מוניציפלית שתסלקה. עוד לא אמרנו כלום על זרימה חופשית של הביוב מדימונה וואדי אל-ח'ליל (חברון) בלב הכפרים, או על הסטטיסטיקה האיומה של חולי ילדים ושיעור תמותת תינוקות בכפרים אלה.

הוריו של ג'מאל נולדו בישראל אחרי 1948. אביו בן למשפחה הטוענת בעקשנות לנאמנות למדינה: בניה סבורים שהם

מימין למעלה: "השייח' הרב", ששמאל למעלה: דוד ראשון ודוד שלישי בכפר. למטה: "רחוב ראשי" לא מוכר.

ליים, הדורשים התייחסות אחרת.

אנשי המועצה אומרים שלה"בדיל מן העיירות, בכפרים הלא מוכרים המבנה המקורי של החברה הבדואית השמרנית הצליח לשמר את המשפחתיות ואת הגאווה השבטית.

התבוננות מקרוב על מערכת היחסים המורכבת בין הישרא"ליות לבדואים בנגב מסוגלת

להוציא כל בן אנוש משלוותו. הישראליות רוחצת בניקיון כפיה ופוטרת את עצמה מאחריות ליחס המשפיל ולהתעמרות באזרחים מן השורה.

"הבדואים משתלטים על אדמות בנגב", יאמרו רבים, ואילו אחרים יטילו את כתם הפשיעה הגוברת וגבית דמי החסות בדרום הארץ על כל אוכלוסיית הבדואים בנגב. ממילא, אלה כמו אלה אינם ראויים להתחשבות.

באשר לסוגיה מזרת האימה של ההשתלטות על אדמות הנגב, כדאי להציץ בדו"ח מבקר המדינה משנת 2002, ולהתייבונן בהערכה שהבדואים מחזיקים בפועל כ-350 אלף דונם מאדמות הנגב. היישובים הלא-מוכרים מחזיקים בכ-180 אלף

סייעו לישראל להשתלט על הנגב. הם רואים את עצמם שייכים למדינה, ובכל זאת מוצאים את עצמם נדחקים אל מחוץ לגבולות הלגטימיות.

ג'מאל עצמו היה שותף לפני חודשיים בהריסת בתים ברפיח במסגרת טיפול נקודתי במשגרי קסאמים לעבר יישובים יהודיים. בהפוגה הוא קיבל שיחה אל מכשיר הטלפון הנייד שלו. על הקו היה אביו, כולו נסער ואובד עצות: ברגעים אלה ממש מפנים את תוספת הבנייה שהודבקה לבית החורבה שלהם ממטלטליו. עוד מעט קט יעלו הדחפורים ויהרסו את ביטחון נו האיש – את ביתו. בשליחותה של אותה מדינה הוא מוצא את עצמו משני עברי המתרס – בהורסים ובנהרסים. מפקדו של ג'מאל ניסה נואשות להעביר את רוע הגזירה, אך העלה חרס בידו. המבנה שאתמול היה חדר שינה הוטל כפגז מת אל הקרשים.

בשנת 1947 חיו בנגב 100 אלף בדואים. ב-1948 נותרו מהם 11 אלף בלבד. היתר יצאו לירדן ולמצרים, ושבטים שלמים התפרקו, מיעוטם אף נעלמו. עד אז, שני מיליון דונם פלחה עובדו בידי הבדואים בנגב.

ב-1948 החל הממשל הצבאי לרכז את הבדואים באזור שבין בית קמה לבאר שבע, שכונה "אזור הסייג". אמצעי השכנוע היו פשוטים בתכלית. הסבירו להם שמחמת המלחמה ושטחי האימונים, מוטב שיתכנסו לתקופת-מה לאזור מסוים, והבטיחו להם שלאחר מכן ישובו לאדמותיהם – דבר שמעולם לא קרה. אלה שנותרו על אדמתם המשיכו לעבד את אדמות אבו תיהם מדורות, אך מצאו את עצמם בכפרים שאינם מוכרים על ידי המדינה.

בשנות השישים המגמה הייתה להקים לבדואים עיירות וכפרים. אז הוקמו רהט, שגב-שולם, תל-שבע, בסך הכל שבעה יישובים.

הם יהיו עד מהרה סכנה ביטחונית לישראל: שיעור המתגייסים מקרב הבדואים הולך ופוחת, הדת בחברה הבדואית, שמעולם לא היתה אדוקה, הולכת ומתחזקת, ויחד עם ההדהדות עם העם הפלסטיני היא מחברת אותם יותר ויותר אל האיסלאם הקיצוני ולא אל אזרחות מקומית. מצוקותיהם של הצעירים הבדואים, יחד עם המרירות המצטברת בהם, ינתקו סופית את הנמים הרופפים בין האזרח הבדואי למדינת ישראל.

הישראלי הדחוי, שמעולם לא השכיל לגייס ידידים מבחוץ, מייצר באיוולתו גם אויבים מבית.

הכותב הוא המו"ל העיתון החרדי "בקהילה"